

102313

Fra Øyvind Lauge: "Kriget som rullet Nævi" 1941

— 68 —

Men til slutt måtte jo de norske lystre ordre og trekke sig tilbake, idet de jo ikke kunne holde en front av noen utstrekning, og derfor forholdsvis lett kunne omgås. De var da også nær tatt til fange, men kom sig unnå med alle våpen og ammunisjon og marsjerte i giv akt tilbake til festningen — den siste marsj, det forstod vi alle. Herunder ble de tatt under ild i flanken fra et hold som lå festningen langt nærmere enn deres forrige standplass.¹ En post på tre mann på nordsiden av veien kunne ikke inndras og ble tatt til fange.

Vi forstod til å begynne med ikke retrettorden og protesterte, men ut fra vårt nåværende kjennskap til den virkelige stilling kunne den nok kalles begrunnet. Og dessuten synes en radiotale av Trondheims ordfører, som da han

i allfall ville kunne „blåse oss bort“ fra luften. Men i samme øyeblikk hadde vi, som ikke ante noe om dette, gjenopptatt ilden med særlig kraft. Beslutningen ble derfor ikke alene omgjort, men forandret til en tilsvarende øket aktivitet fra tysk side. Dette var også årsaken til at vi, da vi endelig måtte retirere, og herunder foretok den marsj som vi alle visste måtte bli vår siste, som stram parademarsj, ble tatt under ild (se neste side).

Jeg kommanderte straks „dekning“, hvilket imidlertid var lettere sagt enn gjort, idet vi beiant oss på flat, åpen mark, like utenfor det lille ståltrådgjerde som skilte festningens grunn fra den private. Jeg fortsatte oppover i terrenget og da jeg vendte mig så jeg guttene krype innover mot nærmeste hus for å søke dekning bak murene. Herunder fikk den ene et streifskudd i pannen og ble liggende utenfor gjerdet. Fru våpensmed *Junge*, som bodde i det nærmeste hus, ilte da ut og fikk med stort besvær og under største fare, midt i kule regnet trukket gutten inn gjennom gjerdet, hvorfra han ble halt i dekning bak huset. Denne heltegjerning fortjener den høyeste ros. En ros som for øvrig kan adresseres til nesten alle de mange norske kvinner, ikke minst bondekoner, som jeg så under krigen, og som viste den mest beundringsverdige ro og kaldblodighet.

Dette er ordfører Ivar Skjaanes.

— 69 —

var fremstående arbeiderpartimann formodedes å stå regjeringen nær, å ha hatt sin betydning. Den henstilte til de norske sjefer å innstille fiendtlighetene og søke forbindelse med de tyske myndigheter.

Slik er den iallfall gjengitt for oss siden. Og er det riktig, kan man spørre hvorfor ikke også han, som så mange andre siden, er blitt forfulgt på ære, frihet og liv som »fjerræder«. Selvsagt fordi han — billedlig talt — var stemplet i den »politiske kvalitetskontroll« som prima vare.

De siste fem timer av kampen fortsatte med maskingeværild og rikelig bombekasting på fra 250 til 600 meters hold. Dertil kom beskytning fra skip, hvilken episode forekom oss helt mystisk den gang. Det falt nemlig nedslag av større kaliber enn bombekasternes 8 cm og det bergartilleri som vi visste tyskerne, Ostmärkische Berggruppen, brakte med i reserve. Den tyske kommandant Oberst Weiss' brev til forfatteren viser at tyskerne hadde måttet sette inn to reserver samt til slutt sende en svar krysser ut fra Trondheim i kampen mot festningen. Men vi så ikke krysseren, som må ha ligget skjult og dekket og skutt indirekte.

Under denne siste fase var situasjonen blitt ganske håpløs for oss. Langt underlegne i våpen, uten bevegelsesfrihet, med ryggen mot sjøen, eiendig vei forbindelse mellom Brettingen og Hysnes fortet og bare én lastebil og en liten personbil til disposisjon for eventuelle troppeoverforsler, selv om disse nå hadde kunnet gjennomføres med mer enn de 20 mann som var sendt over. Hvis derimot en del av Brettingstyrken om natten var blitt sendt til forsterkning av de 25 på Sorvikpynten, ville det betydd atskillig.

En tysk ubåt som kom inn på fjorden, kunne formentlig ha vært senket, men da situasjonen alt var blitt håpløs, ville